

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 11.

У Сомбору 15. Новембра 1892.

Год. XXIV.

ОПЋЕЊЕ С УЧЕНИЦИМА — ПОЧЕТНИЦИМА.

Написао: Иван Крулец у Љубљани.

„Љубав рађа љубав“.
Сајлер.

Одоше забринуте матере оставивши нам своје најдрагоценије благо, децу своју, да их васпитавамо и учимо. Свака нам је рекла по коју особину својега чеда, а гдекоја би још свога љубимца препоручила нарочитој пажњи нашој.

Хајдмо у школску дворану, из које нам допире плашљиво полугласно разговарање, које је више личило зујању пчела у кошницама, Треба, дакле, да ступимо пред оне, пред којима су нас можда неке мајке насликале као нека страшила. За то нас и очекују наши мали ђаци узбуђеним и радозналим погледима. Држим, да и нема за учитеља важнијега тренутка, но што је овај. То је мост каснијег му делања. Сви гледе у тебе — тишина настала. Искупљена млада чета зпетома пажњом слуша твоју прву реч. Па и тебе обузме у томе тренутку чудно осећање, кад погледаш на поверену ти дечицу, која су се данас први пут извила из материна наручја, па ступила први пут у друштво својих истодобних савругова а под други не материн надзор.

Тој деци ћеш ти бити мила им мајка, озбиљни отац а и сав друг им, као што вели педагог један: „са децом се и сам мораш подетити“.

Тешко је све те особине имати; но истрајношћу и чврстом вољом, да се све то постићи.

Ако желиш да научиш, како ваља опћити са децом а ти уђи у њихову собу, кад им је и мати тамо. То је права књига — ту читај, ту се учи! Рећи ћеш ми: лако је матери, она их има тек неколико, а при томе су сви истога карактера; а у школи седи поред *иуначка*, *здрава* ученика у *лецим* хаљинама, *убого* сиротанче,

бистра погледа а *бледа* лика. Они су различитога стања и положаја на дому и у друштву, али у школи тога не сме бити. Обоје су дошли да их васпитаваш и учиш па за то их и мораш примити једнаком љубављу.

Како би морало бити жао сиромашку, кад би опазио да га презиреш а богаташа одликујеш. Тим више треба, да на њега пазиш, да му надокнадиш оно, што му сиромашни родитељи не могу дати а хвала ти неће изостати.

Нећеш наћи само ту разлику међу ученицима својима. Тамо опет седи дете, које не окреће свога лика, него мирно гледа у тебе. Иди к њему па ћеш се уверити, да је мало разумео од тога, што си говорио, јер је *наиван*. Томе јаднику реци коју љубазну, те да види, да ти је и он као и други. После опет наћи ћеш и *кратковиде* деце. Посади их ближе к себи, да би те лако видети могла, те да се не осећају усамљенима. Осим тога наћи ћеш ученике и са другим телесним махнама, за тим, да је које *слабо* и *болно*. Ти су ученици понајвише ћутљиви и мирни. Тешко је поступати са таким децом; јер му вређа живце и мало оштрији говор.

То су само по неки примери наших ученика. Како би било могуће ступити пред такве ученике мрзовољно и дурљиво? Школа а нарочито основна школа учиниће само онда добар утисак, ако у њој веје весело дух и влада пријатност међу ученицима и учитељем. Мрзовоља учитељева не може одушевити ученика за све, што је лепо, нити за пријатност и добру вољу. Она отуђује учитеља од ученика. Да не би ученици у такој школи расрдили свог учитеља и озловољили га почну се претварати, те је онда у тој школи већ увучена претворност и потаја. Зато опћи са ученицима љубазно, твоје понашање нека извире из срца, да би имало пута к *срцу*, јер из *срца* излази. *Весело* и *вољно* делај у школи и ученици ће сматрати твоју науку као највећи дар. Али ако тај дар поделиш мрзовољно и натуштеним ликом, онда је дар промашио циљ.

Твоја доброта мора се огледати у твојим речима. Да би те ученици схватили и увидели доброту твоју из говора твојега, говори схватљиво и с почетка онако, како мати говори са децом својом. Било би којешта говорити одмах првог часа о граматичним правилима; јер би те то отуђило од њих, а и говорио би зидовима. Ученици, не навикнути на тај говор, дугочасили би се а то би била највећа мана у основној школи. Дете жели забаве, па нека је увек и има, а говор нека буде онакав, каквим они говоре. То велим за

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

прве часове а после ће се мало по мало чистити њихов језик и то на згодан и леп начин. За говорно градиво ваља узети ствари из дечја живота. Причај им по што год, реци им по коју лепу песмицу, отпевај с њима веселу песмицу, попази на игру њихову па ћеш видети на лицу њихову радост а из очију ћеш им читати рајску срећу. Из целог твога понашања морају деца видети искрену љубазност према себи, па ћеш видети, да је то капитал који ће ти донети обилата плода. Лепо би успевали учитељи кад би се по Келеру владали: Љубав мора водити учитеља у школу, мора му се у очима огледати, осетити се мора из његова говора — тако ће постати школа и њему и ученицима му пријатно боравиште. Школско небо нек је увек ведро; онда је и настава и учење двапут лакше и пријатније. Безвољан и расејан учитељ неће никад задобити љубав својих ученика, школа је несносна, њему немила а ученицима највеће бreme.

Са словеначког.

Иван Мартиновић.

ШТА СЕ ИШТЕ ОД СРПСКОГ НАРОДНОГ УЧИТЕЉА ?

(За награду).

(Свршетак.)

Општа просвета допрла је у све крајеве света. Просвета ова, напредак људски у друштвеном животу шири се помоћу школâ и то у првој линији помоћу основних народних школа. Држава и народ сједињеним силама дижу школе где год људске потребе захтевају, а подизањем школâ, множе се и учитељи народни. Учитељ је вођа сваке школе. Сви народи европски надтичу се данас са оснивањем основних школâ. Међу напредне народе који се својски и одушевлено брину око подизања школâ, спада и наш српски народ, који путем црквено школских одбора, општина, поставља за учитеље својих вероисповедних и комуналних српских школа — подпуно свршене учитељске приправнике.

Српске учитељске школе : у Сомбору и Карловцу оспособљавају свршене учитељске приправнике за српске народне учитеље. Српске православне, вероисповедне, црквено школске општине, као и школски одбори у појединим мечтима где год се на упражњено или ново установљено учитељско место стечај разнише, постављају сад само оне свршене учитељске приправнике, који су на јавном испиту за оспособљење подпуно задовољили те се тиме достојним показали за српско-народног учитеља.

WWW.UNIBELGRADE.BY

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

Све је то лепо рећи ће неко, али кад овај неискусни младич из скамије изађе, и постане српским народним учитељем, онда он мисли да је тиме сад сву бригу скинуо с врата. Јест, ал новије, теже и веће бриге сад долазе. Од њега се иште много, па најпоследње и то би он прегорео и сву муку и труд савладао, да му се добро награди, али се њему мало даје. Од њега се захтева тачност, уредност, и савестност у своме раду, али се њему тачно и савестно не иде на руку. Није ни чудо у таким приликама ако учитељев рад поред његове најбоље воље, застане у напредовању, кад се њему не иде на руку, кад му се ни стварно ни материјално не помаже.

Истина, свестан учитељ не боји се ничег, он немари баш много да ли ће га ко наградити, да ли ће му се труд уважити, а баш слабо мари ако му се поред његовог свестног рада уз пркос признање и хвала не даје. „Дјелајте дондеже свјет имате“. — „Свестан српски народни учитељ!“ — Ох како ли је красан наслов, како ли је ово значајно уважање за једног човека који сву срећу у том налази, кад својој дужности за доста учини. — Од српског народног учитеља иште се да он буде Србин кроз српским духом задахнут, да се труди као она пчела у кошници која са цвета преноси слатке сокове па их слаже, чисти и прерађује у кошници, исто тако треба и српски народни учитељ да у невиној младежи усађује српски дух, да буду свесни Срби и достојни наследници и штоватељи свега оног, што Србина дичи, краси, узвишује и opleмењује, како би могли с пуним правом носити име својих прадедова, у оном светлом поносу, у ком су српски родитељи, наши предци поникли чувајући св. веру православну, лепе српске обичаје као алам камен, не жалећи и живот свој за њих жртвовати. — Од српског народног учитеља се иште, да он у српском духу спреми српчад за достојне чланове српског народа, који ће свагда и на сваком месту светла образа и без страха рећи: „Ја сам Србин, српски син!“

Српски народни учитељ треба, да схваћа свој свети позив, и према своме позиву, одушевљено, тачно, савестно да врши све учитељске — васпитатељске дужности.

Српски народни учитељ треба да је кроз задахнут побожношћу, не облика ради пред децом него и пред народом. Њему, као и деци треба да се душа тони и наслађује у обредима и богослужењу св. православне цркве.

Па и само предавање (учење) у народној школи, треба да

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

доводи у везу са св. православном вером, и са христијанским врлинама.

Не може своје позиву у пуној мери одговорити и потребама нашега народа задоста учинити својим учитељским радом онај, који у срцу свом нема побожности. Побожност је стуб, основ спокојства духа човечијег, праве среће и задовољства.

Ко нема љубави према Богу, нема љубави ни према људима, а још мање према деци.

Љубав према Богу, као најмоћнијем, најузвишенијем Господару целог света, као најмилостивијем оцу свију људи — треба у детињу душу улили док му је душа чиста, невина и неоскврњена. Љубав ја царица добродетељи, она је духовна вођа свију врлина. Народни учитељ треба живо деци да представи свемогућство, свудсушност и благост оца небесног, треба да их својом речитошћу научи Бога свим срцем и свом душом љубити. Треба да им представи безконачну благост божију којом је Он човека обдарио разумом, слободном вољом и тиме га од осталих створова узвисио, задахнуо га божијом добротом. Он је душу човечију безбројним преимућствима обдарио. Он је ради човека створио небо и земљу, сунце, месец и звезде. Род људски је позван да Бога слави и велича, да Бога штудује и љуби, а љубити може само онај у кога је чиста и искрена љубав. Чисту и искрену љубав, и праву побожност, треба народни учитељ да улије у душу детињу. Залуд је народном учитељу сво знање физике, антропологије, дијететике, геометрије и т. д. ако он није побожан, и ако нема љубави према цркви и школи.

Такав учитељ боље да и није учитељ, јер такав учитељ је само на штету невиној младежи. Учитељев рад без одушевљења, самопрегоревања, без воље и љубави, налик је на млин који не меље.

Главни услов дакле без којег се српска народна основна школа замислити не може, јесте тај, да је учитељ ваљано васпитан и образован. Цело његово покретање треба да му је достојно лепог назива: „учитељ“. Морално и религиозно владање треба да му је она светла звезда, на коју свако невино око свој поглед баца. Од српског народног учитеља се ништа, да буде образац умерености, вредноће, и трезвоности. Налазили се српски народни учитељ међу народом, међу децом у противном стању горе наведених врлина, онда је он прави отров душевног васпитања и образованости. Он онда не само да себи шкоди, него служи на саблазан тога народног подмладка, којему је он одређен за васпитатеља, и онда такав учитељ, што је сасвим природно,

одговара захтеву тачности и свестном раду. Такав учитељ губи поштовање и углед међу народом и међу својом властитом децом. Може ли бити напретка у школи где је учитељ неморалног владања, где учитељ небрежљиво врши своје школске и васпитатељске дужности, где се учитељ што је на жалост највећа мана — свађа са свештеником, где учитељ прави партаје, где се учитељ дружи са неваљалим друштвом? Не може! Све што чини учитељ, чине то и деца па и народ, како се влада учитељ, онако и ученици. Наше старе предке је веселило и челичило у правој моралној и религиозној свести примерно владање учитељево.

Учитељу! Твоје звање, твој рад треба да ти се мили и треба да ти је ова жеља још од детињства у срцу усађена. Ти се примаш рада онаког истог, као што се вредни баштован прими велике баште у којој да засади воћке младнице, да их негује, чисти, подрезује и залива како би из њих онаке воћке израсле, које ће лепа плода давати и баштовану и оном који му је дао да засади. Учитељско звање треба да ти је од Бога дато, треба да ти приличи, да осећаш љубав према своме позиву, јер ћеш само тако без брига засладити горке дане твог учитељског живота.

ДУЖНОСТИ ДЕЧИЈЕ И КАКО ДА СЕ ДЕЦА РАДО НА ЊИХ НАВИКНУ.

Основатељ данашње школе Коменски, који се још у оно мутно доба свом снагом и одушевљењем борио за напредак школски, живо је изговорио непобитну истину. Он вели:

„И кад би смо поуздано знали да ћемо дуго живити ипак би образовање ваљало рано да почне, јер живот треба да се проведе не у учењу, него у раду. Мора се дакле што раније почети с' упућивањем к' дужностима живота, да не бисмо били принуђени, да свој живот завршимо пре него научимо да живимо као што ваља...“

Упућивање к' дужностима живота осећало се као горућа потреба још у оно време па не мање и данас.

Држава, поједине власти, зборови, удружења, породице и сваки човек, од највећег државника до најнижег грађанина има да врши неке извесне дужности па тако и деца.

Између дужности дечије говорићемо овде о најважнијим дужностима: о дужностима *сароку* Бога, својих родитеља, ближњег свога и између њих самих.

Ако се ове дужности радо и вољно чине, онда је и сигурност ујамчена да се изискивано савесно и извршило ; ако ли се чини из морања или бојазни, онда је извесно да се кроз немилу дужност увлачи у срце малишино : превара, упорност, лењост, немарност и друге зле склоности, због којих не може да буде ништа од свију добрих својстава ума.

Из овога сз види колико је велика и узвишена дужност учитељу да децу навикне на корисне дужности.

Дужности према Богу да се вољно и савесно извршују како у млађем тако и у старијем добу човечијем, ваља у деци побудити и развијати религиозно осећање.

Религиозно осећање јест она свест, коју ми имамо о бићу једнога свемогућег Бога, који је све створио, који све управља и све држи.

Кад се религиозно осећање од природе находи у дечијем уму и срцу, потребно је да га учитељ одржи и развије ; а да учитељ одржи и развије религиозно осећање ваља увек да има на уму да његове речи и дела морају одговарати једно другом.

Развијање религиозног осећања несме се у неким особитим лекцијама деци давати већ редовитом радњом и обичајем у школи.

Религиозно осећање, односно појмови о својству божаства развиће се тако :

Ако се деци даје да пишу побожне одабране изреке из Светог писма.

Ако сваким даном приликом нарочито на часу катихизације — коју треба сваки учитељ да деци предаје, јер је то „*коруна*“ његова узвишена рада — упути децу да се моле Богу пре и после спавања, пре и после сваког obroка — јела.

Ако се деца навикну да се уз сваку молитву и за своје родитеље и своју родбину Богу помоле ; приповедајући им свечано и достојанствено како свемогући творац неба и земље милостиво даје нашим родитељима : живот, срећу и здравље.

Ако се настојава да деца недељом и празником иду неизоставно у цркву.

Ако у цркви при служби, вечерњу и јутрењу мирно и смерно стоје и на јектенија одговарајући складно поје, и ако се деци омили и школа и црква, а омилиће им се тако и црква и бого-

моља у цркви, ако их учитељ научи: да читају апостол, да се облаче и да знају лепо појати у цркви.

Овим начином деци се пружа врста натицања у похађању цркве и школе и вољном извршавању црквених обреда у колико то спада у дечији делокруг, а тиме се постизава да деца радо врше дужности према Богу.

Дужности према родитељима јесу: прва и најсветија дужност синовља љубав, поштовање и послушност.

Ова дужност најсавесније ће се извршивати, ако се придржавамо пете Божије заповеди: „Поштуј оца твога и матер твоју.....“

Та кога би и могли већма поштовати, љубити и слушати на овој земљи, ако не родитеље, који су нам дали живот.

Ова љубав, ово осећање урезао је сам Бог у срце наше.

Школи не пада баш тако тешко да се у дједи одржи и развије ово природно осећање, већ само напомена држим, да је довољна.

Родитељски дом је прва школа дечија, ту дете добије посредством својих спољашњих осећања прве утиске спољашњег света — прву науку. Родитељски дом и домаћа задруга јесу врло велики и важни фактори васпитања од ране младости дечије па све до самосталне мушке снаге, стога је и дужан учитељ да уздиже ауторитет родитељски и да се стави с' родитељима у споразум.

Оно истина да позната педагошка изрека: „*In verba magistri iurare*“ забрањује управо да младеж апсолутно верује у ауторитет, него да сама мисли и испитује; е али то би важило — по моме мњењу — за велике школе, за свеучилишта.

У ствари и народна основна школа има баш задатак тај, да децу упућује на размишљање и испитивање, али то бива посредством ауторитета у школи учитеља, а у дому родитеља, јер деца немају толико аперцепције да саморадњом дођу до повољног резултата; стога је за основне школе нуждан, те како нуждан ауторитет, који упућује децу на користан рад.

Дакле начелом тим „*Festina lente*“ (ступај напред) драго учитељство.

Неки педагози веле: да би учитељи добро чинили, ако би сваке недеље слали родитељима по деци о владању и учењу дечијем извештај, и да ли је дете вредно, иди немарно, те према томе да ли заслужује похвалу, или прекор.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Не кажем да је рђаво, али пробајући начин тај, увидео сам, да се писањем много времена троши, што би се држим, на друге корисније ствари употребити могло. Па онда питање је знају ли родитељи дотичног детета и читати на каква онда корист отуд? У место тога довољно је ако учитељ сваком даном приликом саопшти родитељима и шњима се о бољитку дјетета посаветује.

Главно је — држим — да учитељ не сеје раздор, незадовољство између деце и родитеља, а постићи ће тиме, ако се у озбиљној прилици обрати родитељима, а кроз то дете осети моћ и узвишеност родитељску; али, тако би се исто и смањила моћ у оку детињем, ако би се за сваку ситницу мешали и родитељи.

После оца и мајке долази крвна родбина деда и мајка, стричеви, браћа и други рођаци.

У најживљим бојама преставиће учитељ деци колика је потреба да се сви у кући старији поштују и уважавају, да у љубави живе и један другоме да помажу.

По овоме укратко реченом држим, да не ћемо промаштити циљ васпитања о дужности према родитељима и родитељском дому.
(Свршиће се.)

П О В Е Р Е Н И Ц А

Сомборских учитеља и учитељица

НИКОЛИ Ђ. ВУКИЋЕВИЋУ

управитељу учитељске школе и свију српских вероисповедних школа
у Сомбору, члану Високог Школског Савета и заменику
гл. школ. известноца.

Високоучени Господине и врли наставниче наш!

Немиле и ружне појаве, које су у последње време у неком делу нашег народа на површину избиле, заразише на жалост и неки део нашег учитељства; а што је још најжалосније — које најжешћу осуду заслужује — и неке бивше, недостојне ученике Ваше. Ти јадни народни учитељи, са девизом: руши и обарај што је узвишено, племенито и добро, а опрњуј што је светло, устремише се и на Вас, велеуважени и узорнаставниче наш и почеше недостојно нападати Вас, који — данас сутра — пуних четрдесет година неуморно јавно радите и све могуће Ваше силе залагасте и залажете, да милом српском роду што ваљаније, што образованије, што — у духу наше свете православне цркве и миле нам народ-

ности — васпитаније учитеље дате; Вас, врли наставниче наш, кога сваки увиђаван и ваљан Србин високо поштује и цени, хоће неки безсавесни и жалосни учитељи народни, да сумњиче и оцрне пред милим нам народом; Ваш огроман рад, Ваше неочењиве заслуге, које сво боље учитељство наше па и цело увиђавно српство свагда признаваше и признаје, хоће недостојним начином да омаловаже.

Но зар не сведочи доста јасно, целом српству, на стотине бољег нам учитељства, какови сте Ви племенити наставниче наш, и какав је Ваш четрдесетогодишњи јавни рад? Зар да неколицина безстидних недостојника уништи Ваше велике заслуге, зар да Вас пред свесним српством оцрни?

Уверени будите Високоучени Господине и мудри наставниче наш, да је то на стотине боље нам учитељство, свагда непоколебљиво уз Вас било јесте и биће, будите уверени, да са презрењем гледа на те клеветнике, који се усудише Вама подваљивати и Вас оцрњивати.

Ми подписани, који смо добро разумели и увидели Ваше свагда племените чежње, Ваше мудре напутке, Ваше брижно и очинско старање око бољег нам подмлатка учитељског — одајемо Вам из најдубљег уверења, нашу највећу хвалу за огромне заслуге Ваше које у дугом трудном јавном раду стекосте, које сваки свестан и ваљан Србин никад и нигде порећи неће моћи, и молимо се свевишњем Творцу да Вас узвишени учитељу наш, још много и дуго одржи крепка, на понос Ваших свагда захвалних ученика, на корист српске школе и милог нам народа.

А неблагордарним ученицима и клеветницима, који се дрзуше свога врлог наставника тако недостојно наласти, изричемо овим своју осуду и презрење.

У Сомбору 27. Септембра 1892.

Др. Ђорђе Протић с. р., Ст. Коњовић с. р., Жарко Поповић с. р., Иса Томић с. р., Велимир Чонић с. р., Софија Јорговић с. р., Милош Коњовић с. р., Анђелина Ракић с. р., Јелена Коњовићка с. р.

НАРОДНА НАСТАВА У АМЕРИЦИ.

У американским школама нису одељене женске од мушких. Американац с поносом ће рећи, да су његова деца поштена деца. Они сматрају школу као једну велику породицу, у којој има само браће и сестара који се такмаче у учењу. Школа њихова је друштвена слика и кога васпитају, вас-

питају га за друштвени живот. Американци држе, да ништа не може у такој мери да облагороди срце детиње, да ствара карактере и велике мисли као заједничко учење и заједничка радња.

Или зар није бесмислено мушке и женске још од малоће учити, како су они једно другом опасни, — помутити и раздражити у њима уображење, па онда у најоуднијем часу пустити у свет жестоке и дрске младиће, немирне, бојажљиве и незаштићене женске.

Али пробитачност заједничког васпитавања не састоји се само у томе. Деца се навикну једно друго поштовати, братински љубити и надтицати. Мушки би се стидео дати женској првенство; женскиње је трипељиво, а умбистрији; у првим знањима у којима нема никаквих мислених ствари женскиње је готово свагда напредније. Младих девојака се толико изобрази воља и карактер колико код мушких срце. Девојке бивају од сваког поштоване, те тиме уче и саме себе поштовати; а пошто су слободне, то бирају увек такова места која су ли за њих; и н. пр. на забавама већ им је у природи да су свагда одељене од мушких. Млади људи још као деца у основ. школи научили су се поштовати женске, што код других, мушки тек у одраслијим годинама, бавећи се у женском друштву, науче их поштовати. Има ли суровијег ђака од енглеског, где су млађи ученици изложени тиранству старијих ђака. У Америци је одношај међу младежи од 20 година онакав исти пријатељски као што је био за време детињства док су заједно у скамијама седели.

Американске школе су необично лепо удешене. Свако дете седи за својим столом одељено од других са 4 стране. Учитељ седи на једном узвишеном месту, од куда једним погледом види све своје ученике. У осталом надзор и неје нуждан код честољубивог народа, где сваки само учи, да може до имања и власти доћи.

Помислио би човек, да је за оваку школу тешко наћи учитеља. И заиста ту и треба вешт учитељ који ће способан бити, да код младих девојака бојазљивост ојача, а код мушких јарост ублажи.

Дух наставе у американским школама не само да је религиозан него је уједно и патриотичан. Прва детиња молитва, коју у школи научи, је химна у којој се узноси домовина. Историја је забележила славне људе из овога народа као: Вашингтон, Франклин и многи други, чија имена и дела још у млађаним срцима дечијим усађују, не марећи што је тиме можда патриотизам мало претеран.

Ово је почетак да се у детету развије себиčnost. Народна гордост је онај црвен барјак, који људима, као и волу, износе пред очи кад оће, да народ слепо срља у заплете. Начело им је: васпитање треба ширити свом снагом, светлост треба разносити на све стране, ако нећемо, да нам народ остане вечита луда којекаквим светским варалицама, који са најплеменитијим страстима и најлепшим природним нагонима игре терају.

Американци упоредо са душевним васпитањем дечијим брину се и за телесно васпитање, као и Грци. Између часова учења држе се часови играња, где се мушки и женске играју војничких игара, гимнастишу, па ту је и свирка заступљена.

Дивити се морамо жртвама које Американци приносе на издржавање својих школа. У Масачудету школски трошкови износе четвртину од укупног општ. издавања, у малој државици Мајне износи трећину, а у Њујорку сваки варошки део има по 20—30 палата за школе са раскошним намештајима, где је учење бесплатно, и где ученици добивају књиге и писаћи прибор бесплатно. Право на издржавање школа дато је подједнако вероисповедима, општинама и појединим приватним особама, који се између себе такмаче, чије ће школе бити напредније и богатије свим потребним стварима снабдевене.

Поред свега тога црквени уплив не допире у њихове школе. Предавања се почињу са молитвом или читањем какве библијске повести без тумачења. Учење је у хришћанском духу, али нити је протестанско нити римокатоличко. Ученици ће у школи наћи средства за изналажење правде, наоружаће се оружјем како да се придобије за добру ствар — веронаука је остављена цркви и недељним школама.

Надзор над учитељима води васпитни одбор. Чланове овога одбора бирају сви становници једнога места а подчињен је државном средишњом одбору, коме су чланови најодабранији људи из целе државе. И како је ово велико почасно звање види се по томе, што има који су оставили сенаторска места само да могу постати шк. надзорници.

У Америци не приморавају никога да иде у школу. Код њих је начело, да глобе и затвор само отуђују од школе. У оној држави у којој је народ свемогућ у опште је то мишљење, да или треба победити незнање или ће оно нас победити. Тумачењу је главна цел, да и последњи грађанин толико буде изображен, да га нико не може преварити и да буде толико паметан да сам собом уме управљати.

Американске основне школе су отворене свој деци која су испод 16 година. Учење је у школи тако удешено, да се деца богатијих родитеља припреме за више школе, а поред тога је тако просто да се дете сиромашних родитеља не уплаши, и тако језгровито да оно доцније у друштву постојати може, а да никад због незнања црвенити мора. Предмети су ови: за млађу децу читање, писање, рачун и цртање; за старију децу геометрија, земљопис, историја, моралка и политика. Науку о земаљском уставу свако дете темељно научи.

У школи влада једнакост, и то права једнакост. Син каквог милионара заједно се учи са сином каквог сиромашног ирског надничара, заједно уче љубити домовину и слободу. Наставна система код американаца је: образујмо једно поколење, па смо образовали један народ!

Ова наставна система не улива штетно честољубље у деци, не даје друштву људском људе са својим стањем незадовољне, јер дете кад сврши школу не остаје само на томе, него налази много прилика за даље самообразовање. Државе и друштво су такве две школе, које се ни једнога минута не одмарају. Сви образованији људи поштење и радост налазе у томе да изображавају грађане. Светлост се од свуда појављује, предавања, разни скупови непрестано држе друштво у раду. Осим ових на првом месту стоји новинарство или слободна реч — слобода говора који никад не исчезава.

Дечије новине. „Child's Paper“ имају 300.000 читалаца, од којих ни један није старији од 15 година.

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

Цивилизација свакога са собом понесе. У Америци нема паора него земљерадника, нема надничара него занатлија, који кад сврше своје послове обуку свечано руво и иду те слушају предавања или иду у школу па раде или у хемијске лабораторије и тамо чине разне опите; женскиње пак кад сврши посао седа за гласовир, разговара о песницима, писцима и првим политичарима које све познаје тако исто као и муж јој.

Народну наставу у Америци допуњују т. зв. недељне школе. Ове недељне школе су једна врста повторних школа у које не иду деца него одрасли.

У варошима су ове школе обично смештене поред које цркве, а у другим местима држе се у слобода. Овде се предају науке које су за живот нужне. Они шире просвету по начелу, да је писмо оно из кога може сваки по свом разуму извести науку за свој живот.

Пробудити савест, нагонити и последњег човека да чита и мисли, то је целу оних друштава и заједница, чији повереници т. зв. опомињачи на свима недељним предавањима учествују те тумаче речи учитељеве, оне који незнају читати уче читати, верозаконске изреке тумаче, једном речи обављају предавања у недељним школама.

Оваких „опомињача“ има и мушких и женских, који непрестано опомињу присутне слушаоце речма апостола Павла: „Тамо где је дух Божји, тамо је и слобода.“

С мађ. М. Бандић.

†
ГРИГОРИЈЕ ЈОРГОВИЋ.

Григорије Јорговић србски народни учитељ и управитељ свију србских вероисповедних основних школа у Великој Кикинди, поседник златнога крста за заслуге, члан епархијског школског одбора Темишварског, подпредседник православне србске црквене општине и изабрани члан градске општине великокикинске, после кратког боловања преселио се у вечност у Недељу 1. Новембра о. г. у 68-ој години свог делателног и узоритог живота а после навршеног петдесетогодишњег учитељског неуморног и најблагословенијег рада.

Блаженоупокојени учитељ Григорије Јорговић рођен је у Бочару 1824. године. Учитељску школу свршио је у Сомбору 1842. Од тога времена непрекидно је служио као учитељ најпре у Карлову, затим у Бочарима а од 1852. године у В. Кикинди. Покојника су красиле све врлине, старих наших учитеља, са којима су сдружене биле и врлине учитеља напредније данашње школе. Његова скромност, његова тачност и уредност, његова разборитост и оданост к светој нашој православној цркви и његова ревност у присвајању новог метода наставног са којим се 1857.8. године у Великој Кикинди и

у Сомбору упознао, његова велика љубав к црквеним обредима и појању, у коме се не само одликовао, него је и скоро све што се у недељне и празничне дане преко године чита и поје, на изузет знао; његов домаћи узорити живот и успешно васпитање своје деце, његова умиљатост и љубкоост у друштвеном животу и особито поштовање, које је он указивао не само старијим, него и млађим од себе особама које су трудом својим и радом у школи заслуге себи стекли јесу врлине којима је живот овог народног трудбеника дивно украшен био, и на која би ваљало особито да се наш млађи учитељски нараштај угледа и њима подражава.

Покојника оплакује удова госпођа Драгиња Јорговића, три удате ћерке и два сина од којих је старији Душан секретар кр. комесара на сабору србском, а млађи Александар испитани учитељ за народну грађанску школу и наставник у вишој девојачкој школи у Новом Саду.

Слава нека је покојном педесетогодишњем честитом учитељу Григорију Јорговићу и вечнаја памјат!

О смрти овог велезаслуженог и обште уваженог ветерана учитељског примили смо две посмртне објаве, једну од породице покојникове а другу од србског учитељског збора у Вел. Кикинди.

Ми их овде из уважања према врлом покојнику спомена ради у „Школском Листу“ прештампавасмо.

Прва гласи овако:

Тужним срцем и неописаним болом у души јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима големи губитак и велику жалост нашу: да нам се наш незаборављени и предобри муж, отац, брат, таст, свекар и деда Григорије Јорговић, срп. нар. учитељ, поседник златнога крста за заслуге, члан епархијског школског одбора темишварског, потпредседник вел.-кикинске српске црквене општине, управитељ кикинских српских школа и изабрани представник вароши Вел. Кикинде, у недељу 1. (13.) новембра о. г. у $\frac{1}{2}$ 1 час после подне, након врло кратког али тешког боловања, у 68. години живота а после навршеног педесетогодишњег учитељског рада у вечност пресељено.

Тело премилога и незаборављенога покојника нашег биће у уторак 3. (15.) новембра у овдашњој српској православној цркви у 10 часова пре подне опојано и за тим у трећо-четвртском гробљу предато у породичну гробницу на вечни покој.

Нека ти је, непрежаљени покојниче наш, лака земља црна и вечан спомен!

У Вел. Кикинди, 1. (13.) новембра 1892. године.

Ожалошћена и неутешна породица: удова Драгиња, супруга. Душан, Александар, синови. Јелена, Данка, кћери. Јулијана, сестра. Гавра Летић, Љубомир Лотић, зетови. Анка, рођ. Константиновић, снаха. Зорка, Невена, Душан, Мила, Константин, Владан, унучад.

Друга посмртна објава гласи овако:

С највећом тугом у срцу јављамо свима, да је наш врли старешина и редак друг Гаша Јорговић, срп. нар. учитељ, поседник златнога крста за заслуге, члан епархијског школског одбора темишварског, потпредседник вел.-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

кикиндске српске црквене општине, управитељ кикиндских српских школа и изабрани представник вароши Вел. Кикинде, у својој 68. години живота, а 50-те учитељевања, после кратког а тешког боловања, данас у пола 1 час преминуо. — Мир пепелу његовом! — У Вел. Кикинди, 1. (13.) новембра 1892. — Српски учитељски збор.

НЕКРОЛОГ.

† *Урош Старчевић* умировљени учитељ Румски, преселио се у вечност у Новом Саду, где је од неколико година стаповоао због школовања своје деце.

Покојник је рођен 1842. године у Острову у жупанији Сремској; свршио IV. гимназијски разред у Винковцима 1862.; затим је 1862/3. и 1863/4. редовно и најпрљежније учио педагогијске науке у србској учитељској школи Сомборској, где је положиши строги испит за учитељско оспособљење са врло добрим успехом проглашен за учитеља у србским основним школама са препоруком.

Као учитељ најстаријега разреда у школи Румској отликовао се покојник међу својим друговима и после двадесетпетогодишњег службовања због слабог здравља на собствено захтевање стављен је пре неколико година у за-служено стање мира, те се са породицом својом у Нови Сад преселио, где га је у Октобру о. г. и смрт нашла.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Избори и наименовања учитеља. За учитеља нове предградске школе у Старом Бечеју изабран је Адам Чиплић досадањи учитељ у Ловри; за учитеља навоосноване салашке школе у истом месту изабран је Константин Дражић досадањи учитељ у Чоки.

За учитеља у Арач-Врањеви изабран је Сава Рајковић свршени приправник родом из истога места.

За учитељицу у Ст. Паланци изабрана је Видосава Увалићева свршена отлична приправница.

За учитељицу у предграђу Темишварском Фабрици изабрана је Олга Сиџинос бивша привремена учитељица на истој школи.

За учитеља у Будиму изабран је Ђорђе Петровић досадањи учитељ у Парагама.

Миљивој Бугарски свршени приправник изабран је за учитеља у В. Бечкерек; Милан Рацков свршени приправник изабран је за учитеља у Сарајеву.

Наталија Хорватова испитана и оспособљена учитељица добила је учит. место у Ивановом Селу у Беловарској жупанији.

Вукосава Ранковићева испитана отлична србска учитељица наименована је за учитељицу на новооснованој женској општинској школи у Тителу.

Марија Поповићева свршена приправница пристављена је за учитељицу на мушкој школи у Мошорину.

Светозар Савковић оспособљени учитељ наименован је за учитеља у Црвеној Цркви.

Душан Ђурић оспособљени учитељ изабран је за учитеља у Лијевну а Јулијана Стричевићева изабрана је за учитељицу у истом месту.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

На новооснованој ербској вероисповедној основној женској школи у Павлишу близу код Вршца, тражи се учитељица. Плата је 300 фор и стан с баштом. Молбенице се до 1. Децембра имају м. школ. одбору поднети.

У Петровом Селу у Бачкој за новоустановљену женску школу тражи се учитељица. Плата је 300 фор. и 50 форинти у име станарине. Молбенице до 21. нов. имају се поднети м. школ. одбору у Петровом Селу.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Потписани најтоплије благодарим доле наведеним дародавцима, који су ми својом новчаном помоћу толико олакшали, да сам учење на учитељској школи отпочети могао. Зато нек је срдачна захвала изречена следећим мојим доброторима :

Средњо варошком учитељском збору у Панчеву, који је даровао 2 фор. 20 нов. Пречасном г. Душану Јаблановићу, пароху панчевачком и г. Паји Јовановићу, који дароваше по 2 фор. Г. Николи М. Косанићу, и гђи Марији Петковић, који дароваше по 1 фор. Гђи Катарини Поповић, која је даровала 50 новч. Г. Мити Драгићу, г. Васи Миловановићу и Ђури Илићу, који дароваше по 40 новч. Г. Марији Таназевић, која је даровала 30 новч. Г. Александру Кочоби, који је даровао 20 новч.

Уједно најтоплије благодарим и панчевачкој ербској православној црквеној общтини, која ми је 5 фор. — из њеног сиротињског фонда, у име попутнице до Сомбора, као сиромашном ђаку подарила.

Још једном изричем најсрдачнију захвалу поменутиим дародавцима.

У Сомбору 13. Октобра 1892. год.

Богдан Ж. Ћурћев.

приправник I. разреда.

РОДОЉУБИВА ОБВЕЗА.

Госпођа Софија Тешић, и г. г. Емануил Урошевић, Љубомир Михајловић и Миша Михајловић у Јарковцу, на издржавање приправнице Софије Секулићеве из Вел. Бечкереча, обвезали су се добровољно месечно по пет форинти, укупно двадесет форинти авр. прилагати све дотле, док поменута приправница у учитељској школи Сомборској са добрим успехом учила се буде. На овом племенитом дару нека је поменутој родољубки и родољубима најтоплија захвалност изречена.

Ради подмирења трошкова око издавања Школског Листа за ову годину нужно је, да нам све оне школе и г. г. учитељи, који лист примају, а досада предплату послали нису, ову што скорије пошљу.

С тога се поново умољавају сва г. г. учитељи, којима се је лист за школу шиљан, да се код дотичних общтина, — у колико нам ове претплату овогодишњу послале нису, — својски заузму, да нам ове дуг свој за ову, односно и за прошле године што скорије подмире.

У Сомбору, 15. Новембра 1892.

Администрација „Школскога Листа“.

Издаје и уређује : **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.